

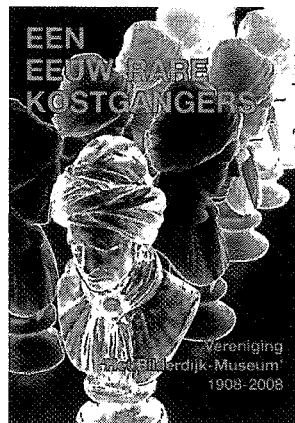
romans in haar studie ook moeten worden doorgetrokken naar andere naturalistische literatuur en zo ja, wat er dan met de stroming van het naturalisme moet gebeuren. Is deze stroming nu een overbodige categorie geworden of moet ze slechts genuanceerd worden?

Kortom, het interpretatieve werk van Sansterre dat de deur opent naar een literair-historisch debat is zeker verdienstelijk te noemen, maar een genuanceerder opvatting van referentiële waarde in de naturalistische roman, ondersteund door een theoretisch kader, is vereist om de teksten van deze stroming recht te doen.

ELKE VAN NIEUWENHUYZE
Universiteit Gent

Een hommage aan Bilderdijk

Marinus van Hattum, Monique van Rooijen, Joris van Eijnatten & George Harinck (ed.), *Een eeuw rare kostgangers. Vereniging Het Bilderdijk-Museum 1908-2008*. Amstelveen: EON Pers, 2008. 320 p., ill. ISBN 978-90-77246-24-5. Prijs: € 25.

'Het mooiste was eigenlijk de pauze. De toenmalige secretaresse liep met een koektrommeltje tussen de aan hun koffie nippende dames en heren rond. Zij klapte dat open en je mocht er één koekje uitnemen, daarna ging het deksel weer toe'. Zo herinnert zich de emeritus-hoogleraar Willem van den Berg zijn eerste kennismaking met de vereniging 'Het Bilderdijk-Museum'. Er hing een 'devote, uiterst irenische sfeer' en het ging er wat kneuterig, maar vreedzaam aan toe. Een artikel van Jacob Smit uit 1957 over de kosmische zelfvergroting van de dichter Willem Bilderdijk had bij Van den Berg de interesse voor de dichter en de vereniging gewekt. Vijftig jaar later is de koekjestrommel verdwenen, maar de vereniging is allerminst ingeslapen: door tal van activiteiten houdt zij de herinnering aan een van de meest bewonderde én

omstreden Nederlandse dichters levend. De vereniging organiseert jaarlijks een symposium, geeft een eigen tijdschrift uit, editeert dichtwerk en briefwisselingen en beheert een museum annex bibliotheek aan de Vrije Universiteit te Amsterdam.

Ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan van de vereniging in 2008 is een fraai geïllustreerd jubileumboek verschenen. De bundel bevat zestien bijdragen en is een must voor alle liefhebbers van verenigingsgeschiedenis, omdat hij zoveel verschillende facetten ervan dekt. De bundel opent met een bijdrage van Jan de Bruijn over de Bilderdijk-herdenking van 1906, die de aanleiding voor de oprichting van de vereniging vormde, en eindigt met een nabeschouwing op de bijdragen door de huidige voorzitter van de vereniging, Joris van Eijnatten. Daartussenin staan artikelen over onder meer de bestuurders en de leden, de verenigingscorrespondentie, het

tijdschrift, de relatie tot concurrerende verenigingen, de symposia en de openbare herdenkingen. Een apart cluster vormen de bijdragen over de veranderende waardering in de loop der tijd voor Bilderdijk als dichter, taalkundige en geschiedkundige. Hoewel de meeste auteurs ook actieve verenigingsleden zijn, staat dat een kritische zelfevaluatie niet in de weg.

Zoals elke vereniging is ook Het Bilderdijk-Museum wel eens geteisterd door intriges en conflicten. Een van de hevigste botsingen wordt met smaak verhaald door Joost Kloek. Aanleiding was een publicatie van literatuurhistoricus en verenigingslid Martien de Jong, waarin hij een nieuwe interpretatie van een Bilderdijks meest bewonderde gedichten gaf, namelijk 'Gebed' uit 1796. Hij beargumenteerde dat Bilderdijk in deze tekst God om vergeving vroeg voor zijn buitenechtelijke liefde voor Katharina Wilhelmina Schweickhardt. De Jong had zijn interpretatie willen staven met gegevens uit hun correspondentie, maar dat was hem verboden door het bestuurslid Jacobus Wille. Deze werkte aan een integrale uitgave van Bilderdijks brieven en hield het belastende materiaal liever in eigen beheer. Na het overlijden van Wille in 1964 publiceerde De Jong nogmaals zijn gewraakte interpretatie, maar nu voorzien van de nodige bewijspplaatsen uit de briefwisseling. Daarop escaleerde de zaak. Week- en dagbladen wijdden zelfs commentaren aan de 'achterkamertjespolitiek' van de vereniging.

Intrigerend is ook de bijdrage van Pim van Oostrum over de verenigingscorrespondentie. Smakelijke citaten onthullen kleinere en grotere beslommingen die het bestuur hebben bezig gehouden. Onder de correspondenten treffen we veel bekenden. Zo blijkt Boudewijn Büch als promovendus contact te hebben gezocht met de secretaris om zijn Bilderdijkcollectie te completeren en zo meer inzicht te krijgen in Bilderdijk als opiumgebruiker. Gjalp Zondergeld schreef een boeiend artikel over de concurrenten van het Bilderdijk-Museum. In 1931 werd naast de vereniging het Bilderdijk-Comité opgericht met August Heyting als voorzitter. Ten behoeve van de herdenking van Bilderdijks honderdste sterfjaar wist dit gezelschap maar liefst 474 leden aan zich te binden, waaronder veel schrijvers. Uit het Bilderdijk-Comité vloeide het Haagse Genootschap Willem Bilderdijk voort met opnieuw Heyting als voorman. Hij wist weer veel personen aan te trekken, maar zijn pro-Duitse en fascistische houding deden het ledental snel dalen.

Een rode draad door het boek vormt de terugkerende wens om Bilderdijk te populariseren in het Nederlandse taalgebied. Steeds weer hebben de herdenkingscomités en de vereniging geworsteld met de vraag hoe ze een zo breed mogelijk publiek konden aanspreken. De meest extreme suggestie kwam in 1954 tijdens een bestuursvergadering ter tafel, zo schrijft Marinus van Hattum in zijn bijdrage. Een bestuurslid deed toen het voorstel een polygoon-film te maken, maar zijn plan werd direct afgeschoten door de penningmeester: 'Het is toch àl te gek, dat men van Bilderdijks leven een film zou maken. Dat zal duizenden kosten en als men er niet een paar moordgrieten in laat optreden, dus vooral een sexy girl voor Katharina I, wordt het een saaie bedoening'. Een nuchtere houding, ingegeven door financiële overwegingen. Ook de huidige voorzitter is realistisch. De vereniging zal zich volgens Van Eijnatten 'blijven richten op studie en onderzoek, met op de achtergrond de droom van popularisering'. Met dit liefdevolle, betrokken én zelfkritische boek, kan de vereniging de volgende honderd jaar met vertrouwen tegemoet zien.

LOTTE JENSEN
Radboud Universiteit Nijmegen